

Tarvitaanko farmasiaa maailmanparantajaksi?

Nykyaikana tieteenaloja arvioidaan usein taloudellisilla ja kaupallisilla mittareilla. Tieteellisen tiedon kaupallinen soveltaminen kuuluukin osana tiedemaailmaan. Tieteen ja ympäröivän yhteiskunnan välillä pitää olla jatkuvaa vuoropuhelua, mutta ohjaavtko taloudelliset arvot jo liiaksi tutkimus- ja soveltamisajattelua.

Näkökulma tieteellisen tiedon hyödyntämiseksi tuntuu avautuvan nykypäivänä enemmän business-ajattelusta kuin yhteisen hyvän etsinnästä. Kansantaloudelliset mahdollisuudet ja yhteiskunnalliset hyödyt voivat jäädä huomiotta, jos tärkein poikkitieteellinen vuoropuhelu painottuu yhteiskuntatieteiden sijasta business-ajatteluun.

Jos ei pohdita yhteiskunnallisia hyötyjä, ei ole tarvetta myöskään yhteiskunnan muutosten arviointiin. Kun yhteiskuntatieteet eivät enää aikoihin ole olleet muotitiede, on niiden osuus pienentynyt myös poikkitieteellisissä tutkimushankkeissa.

”Maailmanparantajia” tarvitaan alalla kuin alalla. Niin kaivataan myös kyseenalaistamista, uusia näkökulmia ja keskusteluasetelmia, useampia vaihtoehtoisia ajatusrakennelmia ja erilaisten totuuksien yhdistelmiä. Kyse on tavasta puhua ja keskustella. Tykkää tai ei-tykkää tai valinta kyllä vai ei eivät vain riitä.

Yhteiskunnallisesti tarkastellen farmasia on eräs tämän ajan mielenkiintoisimmista tieteenaloista. Se on vaativaa tiedettä ja perustutkimusta mutta myös tutkitun tiedon soveltamista arkeen ja elämään.

Lääketieteen edistyessä ja lääkevalikoiman kasvessa lääkkeet auttavat ja parantavat, mutta kaiken a

ja o on lääkkeiden oikea käyttö. Vain oikea lääke, oikein käytettynä, auttaa. On tiedettävä, mikä on järkevää eli rationaalista lääkehoitoa ja mikä ei. Se on tulevaisuudessa yhä merkittävämpi kansalaisten tasa-vertaisuutta mittaava oikeudenmukaisuus- ja potilasturvallisuuskysymys. Siitä syystä tarvitaan farmasian tietäjiä, taitajia ja soveltajia.

Eräs isoista niin maailmanlaajuisista kuin paikallisista arvokeskusteluista koskee kiistatta lääkkeiden hyödyllistä ja hyödyttöä käyttöä. Siinä keskustelussa kohtaavat erilaiset ääripäät.

Voidaan puhua sairauksien parantamisesta tai mielialan kohentamisesta, yhteisen todellisuuden kirkastamisesta tai oman todellisuuden hämärtämisestä. Eikä tarvitse matkustaa maailmalle ääripäiden havaitsemiseksi, riittää kun katsoo ympärilleen.

Medikalisaatio on monesta suunnasta esiin tuleva iso yhteiskunnallinen megatrendi. Puhutaan pienistä asioista mutta suurista arvoista. Kärjekkäimmillään se on keskustelua eutanasiasta, ehkä pehmeimmillään yleistä puhetta terveystuotteista.

Vääjäämättä keskustelussa kysytään, kuinka pitkälle yhteiskunnan pitää kantaa vastuuta kansalaistensa terveydestä, ja mikä on kansalaisen oma vastuu terveydestään? Mikä on farmasian rooli medikalisaatiota koskevassa keskustelussa ja medikalisoituneessa yhteiskunnassa?

Ennen kuin virittää keskustelua, on syytä täsmentää käsitteitä. Medikalisaatio eli lääketieteellistyminen merkitsee yhtäältä lääketieteen vahvistumista, toisaalta elämäntapahtumien ja poikkeavuuksien lääketieteellistämistä. Sairauden ja terveyden leima

sekä lääketieteellinen hoito ulottuvat yhä uusiin ja arkipäiväisiin ilmiöihin. Toisaalta jo tiedostettuihin ongelmiin tarjotaan yhä useammin lääketieteellisiä ratkaisuja. Toisaalta jatkuvasti keksitään myös uusia ongelmia, joiden määrittelyä hoituvan lääketieteen keinoin. Ratkaisut voivat tarkoittaa ennaltaehkäisevää hoitoa, mutta myös tarpeettomia ja jopa tehotomia hoitoja. Lääketieteen valta laajenee aiemmin ei-lääketieteellisinä pidetyille alueille.

Ainakin jostakin näkökulmasta arvioiden farmasia edustaa parasta lääkkeiden ja lääkehoitojen asiantuntemusta. Pitäisikö alan siis nousta näkyvämmiin esille, kun puhutaan esimerkiksi hoidosta ja hoivasta?

Farmasia ei ole yhteiskuntatiedettä, mutta se voi olla yksi parhaista yhteiskunnan peilauspinnoista. Ainakin se on tieteenala, jonka pitäisi olla läsnä erilaisissa poikkitieteellisissä keskusteluissa. Mutta aina myös toisinpäin; myös yhteiskuntatieteet voisivat etsiä uusia näkökulmia uusista keskustelukumppeista.

→ Pekka Perttula

Vieraileva pääkirjoittaja
Vanhempi neuvonantaja, valtiotieteiden tohtori
Suomen Farmasialiitto ry
Tohtori.Perttula@gmail.com

→ Antti Kataja

Toimituskunnan jäsen
Puheenjohtaja, proviisori, toksikologi
Suomen Farmasialiitto ry
antti.kataja@farmasialiitto.fi

Farmasian ja sen lähitieteiden tutkimukseen perustuvaa yhteiskuntakeskustelua käymme mielellämme myös Dosiksen sivuilla. Lähetä juttusi vertaisarvioitavaksi osoitteeseen dosis@farmasialiitto.fi

Päätoimittaja
Anneli Ritala-Nurmi